

Práva osob se zdravotním postižením

Teologická etika 2
Jabok

Mgr. Zdenko Š Širka, ThD

Hlavní struktura:

- ▶ 1. Historické pozadí a souvislosti
- ▶ 2. Lidé s postižením - legislativa
- ▶ 3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením
- ▶ 4. Biblická ilustrace

1. Vybrané historické pozadí a souvislosti

- ▶ 1933, nacionální socialisté v SRN: „Zákon k zabránění dědičně nemocného potomstva“ jako základ pro pronásledování a zabíjení lidí s mentálním a tělesným postižením, psychicky nemocných
  - ▶ Tzv. balastní existence, zátěž pro péči o obyvatelstvo
  - ▶ 1939: zmocňovací listina – vraždění postižených – označeno jako program Euthanasie
  - ▶ Vymýcení lidí, kteří nebyli schopni pracovat (asi 70 000 mentálně postižených a psychicky nemocných v německých léčebných ústavech zavražděno)
  - ▶ Likvidace „života, který nestojí za to žít“; „konečné řešení sociálních problémů“
-

1. Vybrané historické pozadí a souvislosti

- ▶ Až do konce 2. světové války převládal ze strany společnosti k osobám se zdravotním postižením dvojitý přístup.
- ▶ Prvním byl **přístup medicínský**, který se zaměřoval prvotně na zdravotní postižení jako na medicínský problém a až druhotně na osobu, která je jeho nositelem.
- ▶ Člověk se zdravotním postižením byl příjemcem péče, objektem, který byl léčen. V centru pozornosti stála jeho nemoc, kterou bylo třeba odstranit nebo alespoň zajistit, aby nedošlo k jejímu zhoršování.
- ▶ Druhý byl **přístup charitativní**, který se vyznačoval prokazováním milosrdenství či laskavostí osobám se zdravotním postižením.

1. Vybrané historické pozadí a souvislosti

- ▶ Oba dva přístupy mají v historii své nezastupitelné místo,
- ▶ s rozvojem lidských práv, zejména po 2. světové válce, dochází k pozvolné, ale zato stále silící změně paradigmatu.

ZMĚNA

- ▶ Objekt se mění v subjekt; člověk s postižením již není příjemcem, objektem péče, a až v druhé řadě člověkem,
  - ▶ ale je především na prvním místě člověkem a až druhotně zdravotně postiženým. Tak jako všem ostatním lidem mu náleží, a vždy náležela, lidská práva.
-
-

1. Vybrané historické pozadí a souvislosti

- ▶ Lidská práva jsou nezávislá na skutečnosti, zda je osobě se zdravotním postižením ostatní přiřknou či udělí ostatní lidé – lidská práva jsou každému člověku *daná bez rozdílu* již od jeho narození (resp. i před narozením).
- ▶ Osoba se zdravotním postižením má nárok zapojit se do společnosti v *maximální možné míře*; ostatní osoby, které postižení nemají, jí neprokazují svou podporou v tomto snažení dobrodiní, nýbrž umožňují realizaci jejích lidských práv.
- ▶ Proto se již přestává hovořit o invalidech či zdravotně postižených osobách, ale začíná se hovořit o ‚osobách se zdravotním postižením‘, záměrem je zdůraznit, že na prvním místě je lidství, a až na druhém místě je řečeno, že tyto osoby jsou nositeli zdravotního postižení.

1. Vybrané historické pozadí a souvislosti

- ▶ Začíná převládat tzv. **přístup sociální**, pro který je charakteristický důraz na co nejširší zapojení osob se zdravotním postižením do všech složek celospolečenského života. / Na významu získává princip rovnosti *příležitostí*, tj. zajištění situace, aby všichni lidé měli možnost „stát na stejné startovní čáře“.
- ▶ Pomoc se mění v **podporu**, respektive pomoc může být jednou z řady složek, ze kterých se podpora osobě se zdravotním postižením skládá. / Úkolem společnosti již není zajistit přežití těchto osob, ale umožnit jim, aby v co nejvyšší možné míře mohlo docházet k naplňování jejich celkového potenciálu.

2. Lidé s postižením - legislativa

- ▶ Všechny současné právní dokumenty -> snaha o trvalé zlepšování životních podmínek, zajištění rovnoprávného postavení a naplnění jejich základních a specifických potřeb.
- ▶ **Všeobecná deklarace lidských práv (1948)**
- ▶ čl. 1: *„všichni lidé se rodí svobodní a rovní v důstojnosti a právech“*
- ▶ cíl: přimět každého jednotlivce i příslušné orgány k prosazování úcty k právům a svobodám občanů prostřednictvím výchovy a vzdělávání

2. Lidé s postižením - legislativa

- ▶ **Evropská sociální charta (1961, rev. 1996):**
- ▶ vymezuje a definuje obsah jednotlivých práv a zvláště zdůrazňuje práva určitých kategorií osob vyžadujících zvláštní ochranu
- ▶ výslovně zmiňuje právo na *zaměstnání* osob se zdravotním postižením:
„Osoby zdravotně postižené mají právo na přípravu k výkonu zaměstnání a na profesní a sociální readaptaci, bez ohledu na původ a povahu jejich postižení.“

2. Lidé s postižením - legislativa

- ▶ **Deklarace práv mentálně postižených osob (1971, OSN):**
  - ▶ mentálně postižená osoba má stejná práva jako ostatní občané, výslovně:
  - ▶ § právo na řádnou *léčebnou péči*, výuku a výchovu, které umožní v maximální míře rozvinout její možnosti a schopnosti
  - ▶ § plné právo *pracovat* podle svých možností nebo se zabývat jinou užitečnou činností a žít se svojí rodinou
  - ▶ § pokud je nevyhnutelné umístění ve speciálním zařízení, musí *podmínky* v něm co nejvíce odpovídat podmínkám normálního života
  - ▶ § omezení nebo *zbavení způsobilosti* k právním úkonům musí být jasně určeno a pravidelně kontrolováno, zároveň musí být stanoven kvalifikovaný opatrovník
-

2. Lidé s postižením - legislativa

- ▶ **Deklarace práv zdravotně postižených osob (OSN, 1975):**
- ▶ *„Zdravotně postižení, bez ohledu na původ, povahu a závažnost svého postižení, mají stejná základní práva jako jejich vrstevníci, mezi něž patří v první řadě právo žít důstojný, pokud možno plnohodnotný, život.“*
- ▶ poprvé řečeno, že problematika osob se zdravotním postižením je otázka lidských práv.
- ▶ Z hlediska dnešních požadavků se však nejednalo o dokument, který by zajišťoval lidem s postižením ochranu práv

2. Lidé s postižením - legislativa

- ▶ **Úmluva o právech dítěte (1989, OSN)**
- ▶ čl. 23: „*Duševně nebo tělesně postižené dítě má požívat plného a řádného života v podmínkách zabezpečujících důstojnost, podporujících sebedůvěru a umožňujících aktivní účast dítěte ve společnosti.*“
- ▶ **Standardní pravidla pro vyrovnaní příležitostí pro osoby se zdravotním postižením (1993, Valné shromáždění OSN)**
- ▶ cíl: zajistit pro ZP stejná práva, jako mají ostatní, za tímto účelem mají být přijata příslušná opatření *odstraňující překážky*, které brání zdravotně postiženým v uplatňování těchto práv
- ▶ Standardní pravidla nejsou z hlediska mezinárodního práva závazná, pokud však budou aplikována velkým počtem států, mohou se stát mezinárodním obyčejovým právem.

2. Lidé s postižením - legislativa

- ▶ **Helsinská deklarace o rovnosti a službách pro lidi s MP (1996):**
- ▶ prosazuje zejména:
- ▶ § přístup ke službám, které musí vycházet z potřeb lidí s MP, v místě bydliště
- ▶ § život v co nejméně omezujícím prostředí a právo na soukromí
- ▶ § alternativní služby komunitního typu.

2. Lidé s postižením - legislativa

- ▶ **Listina základních práv a svobod (1993):**

„Lidé jsou si rovni v důstojnosti a právech.“

- ▶ vychází z nedotknutelnosti a univerzálního charakteru přirozených lidských práv

- ▶ listina neobsahuje výslovné ustanovení o zákazu *diskriminace* z důvodu zdravotního postižení

- ▶ o osobách ZP hovoří přímo pouze čl. 29:

„právo na zvýšenou ochranu zdraví při práci a na zvláštní pracovní podmínky“ a „právo na zvláštní ochranu v pracovněprávních vztazích a na pomoc při přípravě k povolání“

---

2. Lidé s postižením - legislativa

- ▶ **Vládní výbor pro zdravotně postižené občany** od (1991):
    - ▶ *Národní plán pomoci zdravotně postiženým občanům (1993)*
    - ▶ Národní plán opatření pro snížení negativních důsledků zdravotního postižení
    - ▶ vychází ze zkušeností získaných při plnění předchozího programu a klade větší důraz na adresnost poskytovaných finančních prostředků
    - ▶ více podporuje vlastní iniciativu a aktivitu ZP a zainteresoval na odstraňování architektonických, orientačních, komunikačních a psychologických bariér
    - ▶ některá z navrhovaných opatření však nebyla dosud realizována, mimo jiné i příprava zákona o těžce zdravotně postižených
-

2. Lidé s postižením - legislativa

Důsledky:

- ▶ Ochrana lidských práv osob se zdravotním postižením byla až do přijetí nové Úmluvy upravena na mezinárodní úrovni, ALE...
- ▶ V porovnání s některými dalšími zranitelnými skupinami osob, jako jsou např. ženy a děti, byly však osoby se zdravotním postižením v určitém nerovném postavení.
- ▶ Mezinárodní dokumenty, které až dosud specificky upravovaly lidská práva osob se zdravotním postižením, měly pouze nezávazný charakter v podobě deklarací a doporučení.

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

- ▶ **Convention on the Rights of Persons with Disabilities**
  - ▶ Přijata 2006 (VZ OSN), vstoupila v platnost 2008
  - ▶ Ratifikovalo (do 2014) 147 států
  - ▶ ČR: podepsali 2007, ratifikovali 2009 / od 2010 je součástí právního řádu ČR
  - ▶ Na základě článku 10 Ústavy se stala Úmluva po svém vyhlášení dne 12. února 2010 součástí právního řádu ČR:
  - ▶ *„Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“*
-

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

OBSAH

- ▶ Skládá se z preambule a 50 článků.
- ▶ Úmluva připomíná základní práva, jakými jsou rovnost, svoboda, nediskriminace, dodržování lidských práv a právo na vzdělání
- ▶ K Úmluvě byl přijat **Opční protokol** = dokument zaručující osobám se zdravotním postižením možnost podání stížnosti, pokud stát nedodrží závazky plynoucí z Úmluvy.
- ▶ Stížnost může podat i osoba zbavená způsobilosti k právním úkonům. Dotyčný by si nejdříve měl podat žalobu k soudu, pokud by však řízení trvalo dlouho či neúspěšně, může stížnost podat k Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením.

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

▶ VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA

- ▶ významný krok na cestě ke zlepšení práv osob se zdravotním postižením nejen v Evropě, ale také v rozvojových zemích
- ▶ Na světě žije více než 600 milionů lidí se zdravotním postižením, 70-80% z nich v rozvojových zemích / lehce upadnou do pasti chudoby a jsou jim odpírána základní práva.
- ▶ Úmluva nezavádí žádná nová specifická práva / je založena na principu rovnoprávnosti / zaručuje osobám se zdravotním postižením plné uplatnění všech lidských práv / a podporuje jejich aktivní zapojení do života společnosti.

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

- ▶ Úmluva ukládá členským státům povinnosti ve vztahu k občanským, politickým, hospodářským, sociálním a kulturním právům, zavazuje k obecnému zvyšování povědomí, přístupnosti a tedy i odstraňování bariér překážek a bariér,
- ▶ i když nevytváří žádná nová práva pro osoby se zdravotním postižením, upravuje aplikaci existujících práv na specifickou situaci osob se zdravotním postižením.
- ▶ Jedná se například o právo na rovnost před zákonem, právo na život, přístupnost prostředí, informací apod., svobodu a osobní bezpečnost, vzdělávání, svobodu pohybu, respektování soukromí, zdraví, zaměstnávání atd.

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

- ▶ uznává postižení jako součást lidského života a soužití a přispívá tím k humanizaci společnosti
- ▶ překonání přístupu, který se primárně orientuje na deficit (přístup *diversity*, čl. 3), aniž by se ale popíraly či podceňovaly problémy, jimiž tito lidé trpí;
- ▶ postižení jako normální součást lidského života a společnosti (uznání i zvláštních způsobů jejich života, komunikace)

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

Přijatá Úmluva má několik **prvenství**.

- ▶ Jedná se o nejrychleji sjednanou úmluvu v historii OSN,
- ▶ poprvé se jednání Ad Hoc výboru účastnily po celou dobu nevládní organizace,
- ▶ poprvé jsou v textu Úmluvy názvy článků
- ▶ poprvé bude smluvní stranou lidskoprávní úmluvy také Evropské společenství.

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

Příprava textu Úmluvy

- ▶ Možnost existence samostatné úmluvy byla v rámci OSN i mezinárodních nevládních organizací diskutována řadu let,
- ▶ veškeré iniciativy byly však zamítány s odůvodněním, že již přijaté úmluvy poskytují principem rovnosti a zákazu diskriminace sice obecnou, ale dostačující ochranu i lidských práv osob se zdravotním postižením.
- ▶ Postupem doby však myšlenka existence samostatné úmluvy nacházela stále větší podporu.
- ▶ Resolucí Valného shromáždění z 2001 byl pak ustaven Ad Hoc výbor (AHC) „pro posouzení návrhů na komplexní mezinárodní úmluvu na prosazování a ochranu práv a důstojnosti osob se zdravotním postižením“

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

Evropská unie

- ▶ Již v roce 2006 přijal Evropský parlament rezoluci o zdravotním postižení a rozvoji, ve které vyzval Evropskou komisi a členské státy EU k začlenění této problematiky do všech iniciativ rozvojové spolupráce.
  - ▶ EU podepsala Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením hned první den, tedy 2007.
  - ▶ Evropská unie dokončila proces ratifikace a stala se tak první mezinárodní organizací, která se stala oficiální smluvní stranou této úmluvy
  - ▶ Jde o první komplexní úmluvu o lidských právech, kterou EU jako celek ratifikovala a projevila tak odhodlání zajistit, aby lidé se zdravotním postižením na celém světě nebyli ve svém každodenním životě vystaveni dalším překážkám.
-

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

- ▶ K vytvoření Úmluvy vedly **4 základní důvody**.
  - ▶ 1. Prvním z nich bylo *zviditelnění problematiky* lidských práv osob se zdravotním postižením.
  - ▶ 2. Druhým pak značná *specifika* těchto práv. Běžně je kritizována nepružnost právních norem. / Potřeba vytvořit speciální dokument stanovující, upravující a ochraňující jejich práva byl tedy více než na místě.
  - ▶ 3. Dalším bylo vytvořit *jednotnou* právní úpravu práv osob se zdravotním postižením, jelikož zmínky o těchto právech byly rozptýleny do různých dokumentů.
  - ▶ 4. Čtvrtým důvodem pak bylo získání údajů o problematice osob se zdravotním postižením.
-

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

- ▶ Založena na třech základních **principech**, pilířích: (č. 1):
- ▶ 1) podporovat, 2) chránit a 3) zajistit práva osob se zdravotním postižením.
- ▶ Členské státy úmluvy nejsou pouze povinny se určité činnosti v neprospěch osob se zdravotním postižením zdržet (něco nedělat; tzv. *negativní závazky*, které jsou tradiční pro lidskoprávní dokumenty), ale i **aktivně vystupovat a přijímat opatření** pro naplňování práv osob se zdravotním postižením (něco dělat, tzv. *pozitivní závazky*, které jsou méně tradiční pro lidskoprávní dokumenty).

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

Zásady Úmluvy jsou následující (čl. 3):

- ▶ respektovat přirozenou důstojnost, osobní nezávislost, zahrnující také svobodu volby, a samostatnost osob;
  - ▶ nediskriminace;
  - ▶ plné a účinné zapojení a začlenění do společnosti;
  - ▶ respektování odlišnosti a přijímání osob se zdravotním postižením jako součásti lidské různorodosti a přirozenosti;
  - ▶ rovnost příležitostí;
  - ▶ přístupnost;
  - ▶ rovnoprávnost mužů a žen
  - ▶ respektování rozvíjejících se schopností dětí se zdravotním postižením a jejich práva na zachování identity.
-

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

Kdo je postižený?

- ▶ Úmluva neobsahuje definici zdravotního postižení ani osob se zdravotním postižením, toto vymezení ponechává v pravomoci členských států.
- ▶ Z textu článku I nicméně vyplývá, že se Úmluva vztahuje na osoby, které v souvislosti se svým postižením čelí nejrůznějším překážkám ve všech oblastech života a nemohou plně užívat svá základní lidská práva.

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

- ▶ *Minimální standard, že „osoby se zdravotním postižením zahrnují osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními“ (čl. 1).*
- ▶ **Postižení jako společenská konstrukce:**
- ▶ postižení je výsledkem vztahu mezi osobami s poruchami (impairments) a bariérami, které spočívají v postojích a faktorech prostředí - brání rovnoprávné úplné a účinné účasti dotyčných ve společnosti

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

Požadavek sociální inkluze:

- ▶ Preambule (m): cíl „*enhanced sense of belonging*“ – *zvýšený pocit sounáležitosti* –
- ▶ proti zkušenostem bezpráví sociálního vyloučení
požadavek *svobodné a rovnoprávné sociální inkluze*
- ▶ už v základních principech (srov. čl. 3 písm. (c):...“*úplná a účinná participace a inkluze ve společnosti*“

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

Příklady konkrétní podoby principu sociální inkluze:

- ▶ rovnoprávný přístup na pracovní trh (čl. 27)
  - ▶ podle možností účast na kulturním životě (čl. 30)
  - ▶ inkluzivní vzdělání (čl. 24)
  - ▶ rovnoprávné spolupůsobení v politice (čl. 29)
  - ▶ právo na manželství a rodičovství (čl. 23 odst. 1)
  - ▶ Jako i jiní lidé mají mít lidé s postižením volný přístup k *informacím*, poskytnutý formou odpovídající jejich potřebám a možnost zapojit se do společnosti. Státy se zavazují vytvářet podmínky a přijmout odpovídající opatření k odstranění diskriminace osob se zdravotním postižením ve všech záležitostech týkajících se manželství, rodiny, rodičovství a osobních vztahů.
-
-

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

- ▶ **Konkrétně** v jednotlivých člancích vypichuje práva žen se zdravotním postižením, které se často stávají terčem zneužívání a práva dětí se zdravotním postižením, které by měly mít stejná práva a možnosti jako ostatní děti.
- ▶ Článek 8 pak ukládá zvyšování povědomí veřejnosti, s cílem vychovávat k vnímavosti k právům osob se zdravotním postižením, jejich pozitivnímu vnímání, podporování uznání, dovedností, zásluh a schopností.
- ▶ Úmluva nezapomíná ani na přístupnost služeb, rovnost před zákonem a ochranu proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání zmíněnou v článku 15.

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

Neoddělitelné spojení autonomie a sociální inkluze:

- ▶ individuální autonomie a sociální inkluze zde patří neoddělitelně k sobě (srov. čl. 19: „*nezávislý způsob života a zapojení do společnosti*“) při porozumění i praktickém uskutečňování
- ▶ vzájemně se podmiňují:
- ▶ bez sociální inkluze nelze prakticky žít autonomii
- ▶ bez autonomie přebírá sociální inkluze skoro nutně rysy poručníkování

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

Úmluva ve vztahu k sociálním službám

- ▶ Přijetí Úmluvy a její ratifikace Českou republikou bude mít nepochybně vliv i na oblast sociálních služeb poskytovaných osobám se zdravotním postižením.
- ▶ V této souvislosti je zapotřebí zmínit zejména dva články Úmluvy – článek 12 „Rovnost před zákonem“ a článek 19 „Nezávislý způsob života a zapojení do společnosti“.

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

- ▶ Rozhodující význam má **článek 12** Úmluvy (rovnost před zákonem)
- ▶ Tento článek ukládá smluvním stranám uznat *způsobilost* osob se zdravotním postižením mít práva a povinnosti a dále jejich právní způsobilost ve všech oblastech života.
- ▶ V případech, kdy osoby se zdravotním postižením potřebují *podporu*, aby mohly svoji právní způsobilost uplatnit, mají smluvní strany povinnost tuto podporu zajistit a vytvořit i vhodné a účinné mechanismy bránící jejímu případnému zneužití.
- ▶ Veditelný posun od modelu náhradního rozhodování za osoby se zdravotním postižením k novému modelu jejich podpory při rozhodování.

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

- ▶ Úmluva ve vztahu k sociálním službám
  - ▶ **Článek 19** (Nezávislý způsob života) uznává právo všech osob se zdravotním postižením žít v rámci společenství a začlenit se do společnosti a dále právo zvolit si na rovnoprávném základě s ostatními místo pobytu, tedy kde a s kým budou žít.
  - ▶ Pro realizaci uvedených práv je nezbytné, aby osoby se zdravotním postižením měly přístup k *podpůrným službám*, a to včetně osobní asistence, která má pro nezávislý způsob života a začlenění do společnosti zásadní význam.
  - ▶ Neméně důležité je i *zajištění přístupu* ke komunitním službám a zařízením, která jsou určena veřejnosti.
-

3. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

Aspekty inovačního potenciálu ve shrnutí:

Shrnutí důrazů:

- ▶ lidská důstojnost-autonomie
  - ▶ (dobrovolná) sociální inkluze
  - ▶ rovnoprávnost
  - ▶ účast/podíl
  - ▶ konkretizace a precizace mezinárodní LP-ochrany vzhledem ke zvláštním situacím ohrožení lidí s postižením (diskriminace těchto lidí jako téma LP ve vlastní konvenci a systematicky vztažená na různé oblasti života)
  - ▶ humanizace společnosti (osvobozuje od pohledu na sebe jako deficitních i společnost od špatně chápané fixace na kult zdraví)
-

4. Biblická inspirace

Výklad postižení.

- ▶ Biblické texty neznají zevšeobecněný pojem postižení, ani systematické rozlišování postižení a nemoci. Objevují a reflektují se jednotlivé formy postižení (slepota, deformace, ochrnutí, pomatení, hluchota, hluchoněmost atd.) a horizont víry v Boha.
- ▶ Hlavním motivem většiny pozdějších interpretací se stává souvislost nemoci, resp. postižení jako tresty za spáchané hříchy ve smyslu ekvivalence viny a trestu (srov. např. Dt 28, 15.28).

4. Biblická inspirace

Starý zákon:

- ▶ V poexilní době v prorocké a mudroslovné literatuře se stává předmětem kontroverzních diskusí; př. kniha Job.
- ▶ V prorocké literatuře se objevuje myšlenka zástupného utrpení nevinného Božího služebníka (srov. Iz 53, 1 5, resp. vůbec 52, 1 3–53, 1 2). Zde se ona figura předpokládá a současně se ruší tím, že Boží služebník je nevinný a nese zástupně trest jako nemoc, resp. Postižení
- ▶ V proroctví spásy (srov. např. Iz 35, 6) se stává odstranění postižení jedním ze znamení mesiášské doby spásy (srov. Iz 35, 4–6)

4. Biblická inspirace

Nový zákon:

- ▶ Evangelia představují mesiánskou dobu spásy, která nastává Ježíšovým příchodem, jako naplnění proroctví o odstranění postižení (srov. např. Mt 11,5; Lk 4).
- ▶ Příběhy o uzdravování je třeba chápat na tomto pozadí (srov. např. Mk 2,1–12; Lk 18,35–43).
- ▶ Příběhy o uzdravování mají taky sociální dimenzi: lidé, kteří jsou společensky vyloučení, stojí ve středu společenství
- ▶ tito lidé kromě toho nabývají díky setkání s Ježíšem ztracené schopnosti (způsobilosti) a posiluje se jejich postavení subjektu (jsou někdo) (srov. např. Lk 13,10–17).

4. Biblická inspirace

- ▶ Biblické pojetí tak ruší spojení osobního jednání (vina) a postižení (trest) i diskriminace: postižení se tak už neinterpretuje jako Boží trest.
- ▶ Naopak: Bůh není vzdálen těmto lidem, ale účastní se jejich životní situace (sdílí ji). Lidé, kteří se naučili vnímat své postižení jako slabost (slabou stránku), mohou díky víře odhalovat své silné stránky.

4. Biblická inspirace

- ▶ Ilustrativní příklad – Jan 9, 1–17: **Uzdravení slepého od narození**
- ▶ „2Jeho učedníci se ho zeptali: „Mistře, kdo se prohřešil, že se ten člověk narodil slepý? On sám, nebo jeho rodiče?“ 3Ježíš odpověděl: „Nezhřešil ani on ani jeho rodiče; je slepý, aby se na něm zjevily skutky Boží.“
- ▶ Učedníci se domnívají, stejně jako Židé, že nemoc je zapříčiněna hříchem, že je Božím trestem za zločin vlastní nebo rodičů. Zvláště tělesné postižení dětí bylo rabíny považováno za Boží trest pro rodiče, kteří hřešili.
- ▶ Ježíš tento názor jednoznačně odmítá. Podstatná není otázka viny, ale na slepci se má zjevit spásná Boží vůle. Ježíš nezkoumá příčinu nemoci, ale hledí k cíli.

-
- ▶ Případné otázky, konzultace, dodatečné informace na sirka@jabok.cz

